

Warszawa, 2 stycznia 2018 r.

**Uwagi Fundacji Panoptykon¹
w sprawie projektu rozporządzenia Ministra Infrastruktury i Budownictwa
zmieniającego rozporządzenie w sprawie wyłączenia zastosowania niektórych
przepisów ustawy – Prawo lotnicze do niektórych rodzajów statków powietrznych
oraz określenia warunków i wymagań dotyczących używania tych statków²**

Celem nowelizacji rozporządzenia w sprawie wyłączenia zastosowania niektórych przepisów ustawy – Prawo lotnicze do niektórych rodzajów statków powietrznych oraz określenia warunków i wymagań dotyczących używania tych statków (dalej: **rozporządzenie**) jest dostosowanie przepisów dotyczących bezzałogowych statków powietrznych do gwałtownego postępu technologicznego w tym obszarze i rozszerzania spektrum wykorzystania dronów. Projekt ma w szczególności określić zasady wykonywania lotów poza zasięgiem wzroku operatora.

Projektodawca słusznie zauważa w uzasadnieniu, że z lotnictwem bezzałogowym wiążą się nowe wyzwania dotyczące kwestii bezpieczeństwa, ochrony i poszanowania praw obywateli. **Poza wyzwaniami związanymi z bezpieczeństwem fizycznym obywateli oraz ich mienia, na szczególną uwagę zasługują kwestie dotyczące prywatności osób, których dane mogą zostać zarejestrowane za pomocą urządzeń, w które wyposażone są statki bezzałogowe (kamery, mikrofony, czujniki).** Zgodnie z najnowszym raportem Instytutu Badań Rynku, Konsumpcji i Koniunktur – Państwowy Instytut Badawczy oraz Fundacji Instytut Mikromakro³, w Polsce wykorzystywanych jest 100 tys. statków bezzałogowych, co na tle innych państw jest dość pokazną liczbą. Wskazuje to na nieustający wzrost popularności statków bezzałogowych, który – choć sprzyja rozwojowi gospodarczemu – tworzy także ryzyka dla prywatności osób znajdujących się w zasięgu urządzeń stanowiących wyposażenie drona.

W projekcie nie znalazły się postanowienia regulujące zasady postępowania z dronami oraz zarejestrowanymi przez nie materiałami. Projektodawca wskazuje w uzasadnieniu, że na poziomie unijnym trwają obecnie prace nad uregulowaniem tych zagadnień, a celem projektowanych zmian jest umożliwienie bezpiecznych lotów poza zasięgiem wzroku operatora zanim powstaną przepisy unijne. Interwencja polskiego rządu zmierzająca do uregulowania naglących kwestii, zanim zrobi to legislator unijny, jest potrzebna i zasługuje na pozytywną ocenę. Tym niemniej uważamy za zasadne wzięcie pod uwagę również perspektywy ochrony prywatności i danych osobowych, zwłaszcza że potrzebę regulacji tych kwestii uznają prezes Urzędu Lotnictwa Cywilnego i Generalny Inspektor Ochrony Danych Osobowych, którzy 27 września 2017 r. wspólnie zorganizowali spotkanie eksperckie „Prywatność w oku drona” oraz

¹ Stanowisko przygotowane przez Karolinę Iwańską.

² Projekt z dnia 15 grudnia 2017 r.

³ „Wyniki wstępne badań rynku dronów w Polsce za 2017 r”

<http://www.gazetaprawna.pl/artykuly/1093651,raport-w-polsce-lata-100-tys-dronow.html>

podpisali porozumienie o współpracy na rzecz wprowadzenia gwarancji poszanowania prywatności przy korzystaniu z dronów⁴.

W związku z powyższymi uwagami, przedstawiamy następujące propozycje zmian w rozporządzeniu:

- **Uzupełnienie obowiązków operatora statku bezzałogowego (rozdział 3 ust. 3 załącznika do rozporządzenia) o wymóg dołożenia należytej staranności dla poszanowania prywatności osób znajdujących się na obszarze wykorzystania statku oraz unikania wszelkich działań, które mogłyby doprowadzić do nieuzasadnionej ingerencji w prywatność;**
- **Wprowadzenie wymogu uwzględnienia w instrukcji operacyjnej (rozdział 7 ust. 7.1) zasad postępowania z materiałami zarejestrowanymi przez urządzenia, w które wyposażony jest statek bezzałogowy, takimi jak kamery, mikrofony i inne czujniki.**

Wprowadzenie zasad postępowania z tymi materiałami (obejmujące np. czas przechowywania obrazów, zasady ewentualnej transmisji tych obrazów w czasie rzeczywistym, sposoby i cele wykorzystania materiałów oraz oznaczenie kategorii podmiotów, którym materiały te są lub mogą być udostępniane) jest konieczne dla zagwarantowania poszanowania praw osób znajdujących się w zasięgu urządzeń rejestrujących. Ingerencja w prywatność tych osób jest niezwykle daleko idąca, biorąc pod uwagę możliwość szybkiego przemieszczenia się drona i objęcia rejestracją dużych obszarów. Jednocześnie osoby znajdujące się na tym obszarze bardzo często nie mają świadomości, że na danym terenie wykorzystywany jest statek bezzałogowy, nie potrafią zidentyfikować jego właściciela lub operatora oraz nie wiedzą, czy dron wyposażony jest w urządzenia rejestrujące obraz lub dźwięk. Istnieje w związku z tym ryzyko nadużyć związanych z wykorzystaniem materiałów zarejestrowanych za pomocą drona – mogą one np. zostać opublikowane w Internecie lub wykorzystane w inny sposób, sprzeczny z zasadami ochrony prywatności i danych osobowych.

W kwietniu 2016 roku Fundacja Panoptikon zapytała wiele instytucji publicznych, m.in. władze 48 miast, Komendę Główną Policji i inne służby odpowiedzialne za zapewnianie bezpieczeństwa i porządku publicznego, Straż Pożarną, Inspekcję Transportu Drogowego, o wykorzystywanie przez te instytucje bezzałogowych statków powietrznych. Z przeprowadzonych badań wynika, że żadna z tych instytucji nie stworzyła wewnętrznej regulacji dotyczącej korzystania z tych urządzeń⁵. Istnieje prawdopodobieństwo, że wewnętrznych instrukcji i zasad obejmujących w szczególności kwestie związane z ochroną danych osobowych nie tworzą także podmioty komercyjne.

Konieczność ujęcia w instrukcji operacyjnej zasad postępowania z materiałami, które zostały zarejestrowane przez urządzenia znajdujące się na wyposażeniu drona, stanowić będzie impuls dla podmiotów wykorzystujących drony do zwrócenia uwagi na kwestie związane z prywatnością i ochroną danych osobowych, zwłaszcza w świetle

⁴ <http://www.ulc.gov.pl/pl/publikacje/wiadomosci/4273-giodo-i-urząd-lotnictwa-cywilnego-zadbaja-by-drony-nie-naruszaly-naszej-prywatnosci>

⁵ Uwagi Fundacji Panoptikon w sprawie wykorzystywania bezzałogowych statków powietrznych przez instytucje publiczne, https://panoptikon.org/sites/default/files/stanowiska/fp_stanowisko_bezzalogowe_statki_powietrzne_29.04.2016.pdf

nadchodzących w maju br. gruntownych zmian wprowadzanych przez ogólne rozporządzenie o ochronie danych osobowych (RODO). Wprowadzenie omawianego wymogu spowoduje polepszenie sytuacji postronnych osób, które znajdują się na obszarze oddziaływania drona. Wprowadzenie zasad wykorzystania tych materiałów w instrukcji operacyjnej, która jest wymagana dla otrzymania zgody na wykonywanie lotów operacyjnych, specjalistycznych i automatycznych, stanowić będzie gwarancję poszanowania prywatności i ochrony danych osobowych do czasu stworzenia szczegółowych, powszechnie obowiązujących regulacji w tym zakresie na poziomie unijnym.

- **Usunięcie wyjątku dotyczącego wymogu noszenia kamizelki odbłaskowej w przypadku operatorów wykonujących lot państwowymi bezzałogowymi statkami powietrznymi (rozdział 7 ust. 7.3 pkt 1 załącznika).**

Noszenie kamizelki odbłaskowej przez operatora drona jest bardzo często jedynym zauważalnym przez osoby postronne znakiem, że na danym terenie wykorzystywany jest w danym czasie statek bezzałogowy, zwłaszcza jeśli lot odbywa się poza zasięgiem wzroku operatora. Ma to istotne znaczenie z punktu widzenia praw osób znajdujących się na tym obszarze – dzięki kamizelce są oni w stanie zidentyfikować operatora drona. Wyłączenie obowiązku noszenia kamizelki w przypadku wszystkich państwowych statków bezzałogowych jest nieuzasadnione. O ile w przypadku wykonywania czynności operacyjnych zmierzających np. do ujęcia sprawcy przestępstwa rezygnacja z wyraźnego oznaczenia operatora lotu może znaleźć swoje uzasadnienie potrzebami bezpieczeństwa lub zagwarantowania powodzenia akcji, o tyle nie można uznać, że każde zastosowanie drona przez organy państwa automatycznie uzasadnia brak tego obowiązku. Możliwość identyfikacji operatora jest niezbędna w przypadku wystąpienia potencjalnie niebezpiecznych sytuacji, a także minimalizuje niepokój związany z wykorzystywaniem drona na danym obszarze (np. poczucie uporczywej ingerencji w prywatność wzmożone brakiem wiedzy o tym, kto jest operatorem drona). Dlatego też, postulujemy, aby operator państwowego statku bezzałogowego był zwolniony z obowiązku noszenia kamizelki **jedynie w wyjątkowych, uzasadnionych przypadkach, wyraźnie określonych w rozporządzeniu** (np. niezbędność zachowania anonimowości operatora ściśle związana z charakterem akcji, podczas której wykorzystywany jest dron).